

7. Top 10 Emerging Technologies of 2023: World Economic Forum.
URL: <https://www.weforum.org/publications/top-10-emerging-technologies-of-2023/> (date of application: February 15, 2025).

8. Top 10 Emerging Technologies of 2024: World Economic Forum.
URL: <https://www.weforum.org/publications/top-10-emerging-technologies-2024/in-full/> (date of application: February 15, 2025).

ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ ВІД ЗОВНІШНІХ БІЗНЕС-СТРУКТУР В УКРАЇНСЬКІ ПІДПРИЄМНИЦЬКІ СТРУКТУРИ

Редзюк Є.В., кандидат економічних наук, доцент,
старший науковий співробітник,
ДУ «Інститут економіки та прогнозування
НАН України», м. Київ, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-3054-2876>

Існуючий складний стан економіки України і її бізнес-структур потребує виправлення, що вимагає формування оновленої політики у залученні інвестицій від зовнішніх ТНК і бізнес-структур в українські підприємницькі структури. В цьому контексті дослідження і активізація зусиль з пошуку оновлених ефективних механізмів співпраці та залучення інвестицій є актуальним і необхідним завданням для відновлення економіки України.

Класичними факторами при залученні інвестицій є:

1. Політичні фактори (війни, політична нестабільність або санкції суттєво впливають на потенційних зовнішніх інвесторів і їх поведінку щодо відповідних країн світу; державна політика правового регулювання, підтримки закордонних інвесторів і система регулювання вітчизняних бізнесів також суттєво обумовлює рівень зацікавленості до інвестування).

2. Економічні й фінансові фактори (динаміка розвитку світової економіки; відсутність глобальних економічних криз або різкого зростання інфляції в світі; стан інтегрованості вітчизняних підприємств до міжнародних економічних відносин і торгівлі; зменшення протекційних заходів на національному рівні, зняття обмежень на торговельні угоди та митні бар'єри; розвиток глобальної фінансової інфраструктури, вільний рух капіталу та доступність інвестицій із-за кордону сприяє розширенню бізнесу).

3. Інфраструктурні й технологічні фактори (доступ до відповідної сучасної та зручної інфраструктури, нових технологій або затримки у впровадженні логістичних маршрутів чи інновацій впливають на конкурентоспроможність сучасного бізнесу, тому зовнішня бізнес-активність чутливо реагує на цей фактор).

4. Соціальні фактори (в умовах посилення конкурентної боротьби за споживача, і внутрішня, і зовнішня бізнес-активність має оперативного враховувати зміни у споживчих уподобаннях, культуру споживання, традиції і особливості місцевого, регіонального і глобального рівня; крім того, країни, що мають значну кількість платоспроможного населення є більш привабливими для зовнішніх інвесторів).

5. Конкурентне середовище (іноземні компанії можуть створювати конкуренцію, забираючи частку ринку у внутрішніх виробників; при збалансованій політиці допуску іноземних компаній можна посилити якість обслуговування, опанувати нові технології і створити більш вдосконалені внутрішні ринки; а також при певних умовах налагодити співпрацю для подальшого виходу на зовнішні ринки).

6. Міжнародні екологічні стандарти і кліматичні зміни (в сучасному глобалізованому світі дотримання вимог до екологічності продукції стає важливим фактором для виходу на ринки, особливо ЄС або США; природні катаклізми або зміни в сільськогосподарських умовах впливають на окремі галузі, що потрібно враховувати при міжнародній співпраці) [1].

Відзначені класичні фактори впливу зовнішньої бізнес-активності на вітчизняні підприємства обумовлюють на даний момент значні ризики (серед яких особливо домінують політичні – війна і державна політика правового регулювання), що знижують привабливість України для іноземних партнерів. Аналіз цих чинників дає змогу вітчизняним підприємствам краще адаптувати свої стратегії до умов глобального середовища. Під час війни і геополітичної турбулентності цей дестабілізуючий фактор в якійсь мірі знижується відкриттям філіалів і представництв за кордоном, релокацією в більш безпечні регіони України та можливістю страхування воєнних і логістичних ризиків. Проте державна політика правового регулювання потребує більш дієвої і ефективної системи захищеності верховенства права в Україні.

Крім того, провідним фактором також виступають зміни в торговельній політиці ЄС та інших країнах світу; глобальна паливно-енергетична забезпеченість ресурсами в світі, цифровізація, технологізація й автоматизація глобального ринку товарів і послуг; соціальні та демографічні зміни в світі й Україні.

Найбільш значущими факторами з перерахованих є воєнні дії та геополітична нестабільність, можливі зміни в торговельній політиці ЄС по відношенню до України та глобальна паливно-енергетична забезпеченість ресурсами ЄС і України. Перераховані фактори призводять до збоїв у виробництві товарів і послуг, до фінансових труднощів, стримують можливості для масштабування бізнесу й залучення інвестицій. До того ж, через складність залучення в таких умовах дешевих кредитів більшість вітчизняних підприємств обмежуються поточними витратами, не інвестуючи у розвиток. З позиції зовнішніх бізнес-структур – реалізувати інвестиційний потенціал України в таких умовах зможуть насамперед ті інвестори, які розуміють український ринок, мають відповідний управлінський досвід роботи в умовах війни і додатково присутні на міжнародних ринках та мають там добре розвинені бізнес-партнерства [2].

В цілому для залучення інвестицій від зовнішніх ТНК і бізнес-структур в українські підприємницькі структури необхідно враховувати політичні, економічні, соціальні, інфраструктурно-технологічні та екологічні фактори. По можливості необхідно знижувати ризики, пов'язані з цими факторами, так як зовнішнім інвесторам в Україні доведеться діяти в умовах підвищеної невизначеності й турбулентності. Найзначиміші заохочувальні підходи та інструменти, що впливають системно на залучення зовнішніх бізнес-структур в економіку України, на наш погляд, полягають в дерегуляції, законодавчій уніфікації з міжнародними правилами і нормами, дотриманні верховенства права і дієвості державних інституцій, забезпеченні вільного руху капіталу та наданні привабливих цін на активи. Такий комплексний підхід спроможний залучити зовнішні бізнес-структури на системній основі в українську економіку.

При розробці довгострокової стратегії соціально-економічного розвитку України на 15-30 років, при включенні до неї галузевих стратегій розвитку, стратегій розвитку кластерів та індустріально-інноваційних парків – можна з'ясувати потребу в іноземних патентах і технологіях, ринках збуту, фінансових і кадрових ресурсах. На основі цього цілеспрямовано запропонувати партнерство й довгострокову співпрацю з відповідними іноземними ТНК і провідними закордонними бізнес-структурами, з наданням певних гарантій і державної підтримки. Україні важливо розвивати партнерства із західними ринками, модернізувати виробництво та посилювати енергоефективність на стратегічно орієнтованій основі, враховуючи природні умови, соціально-демографічний стан, економічні показники тощо, але головне, усвідомлюючи власні інтереси й маючи

довгострокове бачення своїх конкурентоспроможних позицій та компетенцій в глобалізованому світі. Якщо Уряд України зможе сформувати високопрофесійну команду, що підготує реалістичну загальну й інтегровану в неї галузеві стратегії, стратегію розвитку кластерів та індустріально-інноваційних парків; забезпечить верховенство права і дієвість державних інституцій, вільний рух капіталу, то тоді є можливість найбільш компетентним урядовцям за своїм профілем залучити зовнішні ТНК й бізнес-структури на взаємовигідній і довгостроковій основі. Такі зусилля будуть мати більш позитивний і стратегічно орієнтований ефект від співпраці.

Підсумовуючи, відзначимо, що Україна, на жаль, має значну кількість політичних, економічних, інфраструктурно-технологічних та соціальних ризиків, що не дають можливість на даний момент часу реалізувати свій потенціал у залученні провідних інноваційно орієнтованих ТНК і бізнес-структур в українські підприємницькі структури на якісно новій основі. Для посилення стійкості української економіки необхідно інтегрувати комплексні підходи щодо заохочення іноземних інвесторів в Україну: покращення верховенства права, посилення дієвості державних інституцій, уніфікація з міжнародними правилами і нормами, забезпечення вільного руху капіталу, системна зміна щодо інноваційної політики, енергетичної стійкості тощо. Особливу увагу слід приділяти диверсифікації економіки, стратегічно орієнтованому розвитку різних секторів економіки, інвестуванню в людський капітал та інтеграції у глобальні ринки. Використання запропонованих методів та інструментів створить передумови для продуктивного залучення інвестицій, довгострокового зростання, диверсифікації економіки України й зменшення вразливості до зовнішніх шоків [3;4].

Література:

1. Котлер Ф. Маркетинг 5.0: Технології, що змінюють споживачів / Ф. Котлер, І. Сетьяван, Х. Картаїя; пер. з англ. К. : ВД «КМ-Букс», 2023. 300 с.
2. 70 % компаній в Україні планують нові інвестиції попри війну. Куди вкладатимуть гроші та що заважає бізнесу. ГО «Громадське телебачення». Рубрика: Економіка. 18 листопада 2024 р. URL: <https://hromadske.ua/ekonomika/234608-70-kompaniy-v-ukrayini-planuyut-novi-investitsiyi-popry-viynu-kudy-vkladatymut-hroshi-ta-shcho-zavazaye-biznesu> (дата звернення: 15.02.2025).
3. Redziuk Y. Leading risks of geopolitical and geoeconomics for business activity in Ukraine during the war. Actual problems of International Relations, 2024, vol. 1, no. 159, pp. 138-145. URL: <http://apir.iir.edu.ua/index.php/apmv/article/view/3909/3559> (date of application: February 15, 2025).

4. Redziuk Y. Mechanisms of external financing of the Ukrainian economy during war and approaches to their optimization. *Економіка України*. 2024. Том 68. № 12(757). С. 51-66.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗАДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ ЇЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Сафонова В.Є., доктор економічних наук, професор,
Київський кооперативний інститут бізнесу і права, м. Київ, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4631-2408>

Специфіка навчання у вищій школі полягає в динамічності процесу пізнання, що виражається в постійному підвищенні рівня обізнаності і, відповідно, кваліфікації, і призводить до інноваційної освітньої діяльності.

Інноваційна освітня діяльність – це процес створення та реалізації інноваційних освітніх програм, які трансформують освітні інновації в нові технології навчання, що забезпечують зростання інтегральних показників ефективності освітньої діяльності.

Стратегічною метою ВНЗ в процесі реалізації інноваційних освітніх програм є розробка та впровадження інновацій, а також мобілізація інноваційних можливостей ВНЗ по відношенню до завдань, що забезпечують найбільшу цінність для всіх учасників освітньої діяльності: замовників, інвесторів, викладачів, студентів.

Однак чинні організаційно-економічні механізми управління вищою освітою і, перш за все, механізм її фінансового забезпечення не гарантують ні необхідної якості освіти, ні підтримки інновацій.

Для вирішення цієї проблеми доцільно використовувати досвід провідних європейських країн, в яких з метою залучення роботодавців до соціального діалогу у сфері професійної освіти держава, яка в кінцевому підсумку несе за нього відповідальність, використовує такі механізми, як:

- державні субсидії роботодавцям, які створюють додаткові навчальні місця для виробничого навчання та навчання без відриву від виробництва;

- створення фондів навчання в рамках колективних договорів, активи яких формуються або за рахунок податку на заробітну плату, або за рахунок державних дотацій;